

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsovetenskaper

Arbetsterapeutprogrammet

Examensarbete på kandidatnivå 15 hp
Våren 2017

Hemlöshet belyst utifrån ett aktivitetsperspektiv - en intervjustudie

Författare: Moa Halling & Rebecca Isaksson

Handledare: Björg Thordardottir

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Hemlöshet belyst utifrån ett aktivitetsperspektiv

- en intervjustudie

Författare: Moa Halling & Rebecca Isaksson

Handledare: Björg Thordardottir

Examensarbete på kandidatnivå

Våren 2017

Abstrakt

Bakgrund Antalet hemlösa personer i Sverige har ökat och är ett stort problem i dagens samhälle. Hemlöshet är ett komplext fenomen där stigmatisering, missbruksproblematik och fysisk och psykisk ohälsa många gånger är inblandat. Att leva som hemlös kan påverka möjligheten till aktivitet och delaktighet i det dagliga livet.

Syfte Syftet var att utifrån ett aktivitetsperspektiv belysa behovet av aktivitet hos hemlösa personer i Skåne sett från anställdas synvinkel inom verksamheter som möter hemlösa.

Metod Studiens design var kvalitativ. Nio intervjuer genomfördes med anställda från olika verksamheter, två män och sju kvinnor. Det insamlade materialet analyserades med hjälp av en manifest kvalitativ innehållsanalys där materialet kategoriserades enligt de aktivitetskategorier som utgör aktivitetsrepertoaren i ValMO-modellen.

Resultat Anställda som arbetar inom verksamheter som möter hemlösa upplever att de i många fall starkt efterfrågar aktivitet och att aktivitet kan ha betydelse för upplevd hälsa och självförtroende. Olika former av aktivitet kan även resultera i vardagliga rutiner samt minska risken för missbruk eller återfall i missbruk.

Slutsats Denna studie har bidragit till en djupare förståelse för aktivitetsbehovet hos hemlösa personer men vidare forskning bör genomföras för att skapa bättre förutsättningar för denna målgrupp.

Nyckelord

hemlösa, ValMO-modellen, arbetsterapi, anställda som möter hemlösa

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Homelessness illustrated from an occupational perspective

- an interview study

Author/s: Moa Halling & Rebecca Isaksson

Supervisor: Björg Thordardottir

Bachelor thesis

Spring 2017

Abstract

Background The number of homeless people in Sweden has increased and is a major problem in today's society. Homelessness is a complex phenomenon in which stigmatization, addiction and physical and mental illness are often involved. Being homeless can affect the possibility of activity and participation in daily life.

Aim The aim of this study was to illustrate, from an occupational perspective, the need for occupations among homeless people in Skåne, seen from the employees point of view, working in organizations that meet the homeless.

Method The design of the study was a qualitative method. Nine interviews were conducted with employees from various organizations, two males and seven females. The collected material was analyzed using a manifest qualitative content analysis where the material was categorized according to the activity categories that constitute the activity repertoire in the ValMO model.

Results Employees working in organizations that meet homeless experience that in many cases the homeless strongly demand activity and that activity may have an impact on experienced health and confidence. Various forms of activity may also result in daily routines, and reduce the risk of addiction or relapse into addiction.

Conclusion This study has contributed to a deeper understanding of the needs of homeless people, but further research should be conducted to create better conditions for this target group.

Keywords

homeless, ValMO model, occupational therapy, employees who meet homeless

Lund University
Faculty of Medicin Occupational Therapy Programme
Box 157, S-221 00 LUND

Förord

Författarna vill börja med att rikta ett stort tack till studiedeltagarna för Er medverkan.

Utan Er hade studien inte kunnat genomföras.

Författarna vill även tacka vår handledare Björg Thordardottir för sin positiva inställning och goda vägledning.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Definitioner av hemlöshet	2
Orsaker bakom hemlöshet	3
Myndigheter och frivilligorganisationer för hemlösa	3
Hemlöshet och hälsoaspekter	3
Aktivitet inom arbetsterapi	4
ValMO	4
Hälsobringande aktiviteter och aktivitetsproblem hos hemlösa	6
Syfte	7
Frågeställningar	7
Metod	7
Urval	8
Undersökningsgrupp	8
Datainsamling	9
Dataanalys	9
Forskningsetiska överväganden	12
Resultat	12
Skötselaktiviteter	13
Arbetsaktiviteter	14
Lekaktiviteter	16
Rekreativa aktiviteter	17
Diskussion	18
Metoddiskussion	18
Resultatdiskussion	20
Slutsats	24
Referenslista	25
Bilaga 1 (4)	31
Bilaga 2 (4)	32
Bilaga 3 (4)	33
Bilaga 4 (4)	34

Inledning

Enligt senaste statistik har hemlösheten i Sverige ökat (Socialstyrelsen, 2012). Personer som befinner sig i hemlöshet är en utsatt grupp och ligger i riskzonen för att drabbas av fysisk och psykisk ohälsa (Sun, Irestig, Burström, Beijer & Burström, 2012). Att leva i hemlöshet kan vara en traumatisk upplevelse som påverkar en persons dagliga rutiner och kan leda till förlust av sociala nätverk och delaktighet i samhället (Helfrich, Peters & Chan, 2011). Det kan också resultera i en försämrad livskvalitet samt ha negativ inverkan på en individs känsla av identitet (Williams & Stickley, 2011). Hemlösa personer tenderar att falla mellan olika professioners ansvarsområden och riskerar att inte få sina behov tillfredsställda (Grandisson, Mitchell-Carvalho, Tang & Korner-Bitensky, 2009). På senare år har hemlöshet uppmärksammats inom arbetsterapi och tidigare forskning illustrerar hur en arbetsterapeut kan ha en central roll i arbetet med hemlösa (Marvall & Townsend, 2013). De studier som gjorts har huvudsakligen belyst stigmatisering och aktivitetsförlust hos hemlösa men det finns en avsaknad av kunskap kring målgruppens aktivitetsbehov. Med denna studie vill författarna uppmärksamma och belysa hemlösa personers behov av aktivitet. Kärnan i arbetsterapi är att stödja en person till aktivitet och delaktighet utifrån hans behov och förutsättningar i relation till möjligheter och utmaningar i miljön (Erlandsson & Persson, 2014). I denna studie har författarna valt att studera hemlöshet utifrån ett aktivitetsperspektiv, det vill säga att belysa betydelsen av aktiviteter bland hemlösa.

Bakgrund

Innebörden av hemlöshet är ett brett och svåröverskådligt fenomen där psykisk ohälsa, missbruksproblematik och sociala svårigheter många gånger är inblandat. Detta kan i sin tur påverka dessa personers liv och möjlighet till att utföra dagliga aktiviteter (Chard, Faulkner & Chugg, 2009).

På några decennier har Sveriges befolkning ökat markant. Statistiska Centralbyrån (SCB) skriver på sin hemsida att Sverige år 2017 passerade gränsen för 10 miljoner invånare (SCB, u.å.). Samhällets utveckling har inte lyckats hålla jämna steg med det ökade antalet invånare vilket har resulterat i en oroande brist på bostäder (Länsstyrelsen Skåne, 2015) i 240 av

Sveriges 290 kommuner (Boverket, 2016). Som ett resultat av urbanisering är bristen på bostäder som allra mest påtaglig i storstadsregionerna (Länsstyrelsen Skåne, 2015). För att möta de behov av bostäder som finns behöver 710 000 nya hushåll byggas i Sverige fram till 2025 (Boverket, 2016). Den stora befolkningsökningen och bristen på bostäder har gjort att hemlösheten i Sverige har ökat. Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning finns det idag 34 000 bostadslösa i Sverige (Socialstyrelsen, 2012). Värt att nämna är att statistiken över hemlöshet i Sverige är baserad på uppgifter från folkbokförda invånare vilket innebär att migranter utan permanent uppehållstillstånd inte räknas in i det totala befolkningsantalet. I en rapport från Socialstyrelsen (2013) om hemlöshet bland utrikesfödda så framkom att 370 migranter var hemlösa. I Skåne är det ökade antalet hemlösa personer i Malmö mest påtagligt där en nyligen uppdaterad statistik visar att 1740 vuxna samt 887 barn är hemlösa (Malmö Stad, 2016).

Rätten att ha en bostad är stadgad i såväl Förenta Nationernas (FN:s) konventioner om mänskliga rättigheter samt i svensk grundlag. I FN:s konventioner (artikel 25) beskrivs varje persons rätt till en levnadsstandard tillräcklig för sin egen och sin familjs välbefinnande och hälsa, det vill säga rätten till föda, kläder, bostad och vård (Regeringskansliet, 2006). I Sveriges grundlag belyses i det första kapitlet under 2 § vikten av att trygga rätten till bostad, utbildning och arbete (SFS 1974:152).

Definitioner av hemlöshet

Socialstyrelsen (2012) beskriver hemlöshet utifrån fyra olika definitioner. Det kan handla om akut hemlöshet då en person bor på tillfälligt boende som härbärke eller är uteliggare. En annan situation är när en person bor på olika institutioner, exempelvis är inskriven på en behandlingsenhet. En tredje definition av hemlöshet är när en person har en bostad ordnad av kommunen, till exempel en träningslägenhet. Denna boendelösning är till för personer som inte har tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. I situation fyra beskrivs personen som hemlös när hen står utan bostadskontrakt och ofrivilligt bor hos anhöriga eller har ett tillfälligt andrahandskontrakt, under en period kortare än tre månader. Personen skall under denna period ha varit i kontakt med uppgiftslämnande verksamhet på grund av sin situation. Sådana verksamheter är de myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med hemlösa personer, till exempel Socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2012). I denna studie har författarna valt att inkludera alla fyra definitioner för att få ett bredare perspektiv över hemlösheten i Skåne.

Orsaker bakom hemlöshet

Socialstyrelsen (2012) belyser det faktum att det idag inte finns någon "typisk hemlös". För ett par decennier sedan associerades hemlöshet främst med medelålders missbrukande män. Under de senaste åren har dessa tidigare traditionella exempel förändrats och idag drabbas även hela familjer av hemlöshet (Socialstyrelsen, 2012). The European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) beskriver en modell som illustrerar fyra nivåer av sårbarhet för hemlöshet vilka är strukturell, institutionell, relationell och individuell. Anledningen bakom hemlöshet är ofta ett komplext samspel av flera olika faktorer från dessa nivåer. Många av faktorerna är tätt sammanlänkade vilket gör att de påverkas av varandra (FEANTSA, u.å.).

Myndigheter och frivilligorganisationer för hemlösa

Flera hemlösa får stöd från myndigheter och frivilligorganisationer. Två av de största hjälporganisationerna för hemlösa i Skåne är Skåne stadsmission och Frälsningsarmén. Skåne stadsmission är en organisation som arbetar för att hjälpa människor som befinner sig i utsatta livssituationer. Stadsmissionen beskriver på sin webbplats (<http://www.skanestadsmission.se>) att organisationen driver akutboende, daglig verksamhet och en mottagning där hemlösa erbjuds vård. En annan frivilligorganisation som finns på olika orter runtom i Sverige är Frälsningsarmén. Verksamheten bedriver stödboenden, härbärgen och hjälpcenter för hemlösa personer och stöttar denna grupp människor genom att dela ut mat och kläder samt ekonomiskt bistånd. Ovanstående information refereras till organisationens webbplats (<https://www.fralsningsarmen.se>). Socialstyrelsen rapporterar att 5 600 hemlösa vistas på institution samt att 13 900 bor i långsiktiga boendelösningar utfärdade av Socialtjänsten eller kommunen (Socialstyrelsen, 2012).

Hemlöshet och hälsoaspekter

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, (FSA, 2012) definierar hälsa enligt följande, att en människa har hälsa när hen i sitt sociala och kulturella sammanhang kan realisera sina vitala livsmål. Heuchemer och Josephsson (2006) skriver att hemlösheten i Sverige är nära förknippad med drogmissbruk och psykisk ohälsa. Beijer och Andreasson (2009) beskriver att hemlösa löper mycket hög risk att vårdas för psykisk ohälsa samt tre gånger så hög dödlighet relaterat till sjukdom på grund av missbruk. I en studie av Williams och Stickle (2011) belyses det faktum att hemlöshet medför flera negativa effekter på hälsan och en försämrad livskvalitet. Vidare beskrivs att hemlöshet kan leda till förlust av självförtroende och

frambringa känslor av maktlöshet (Williams & Stickley 2011).

Aktivitet inom arbetsterapi

Townsend och Polatajko (2013) anser att utförande av olika former av aktiviteter kan vara lika primärt för hälsa och välbefinnande som mat och vatten. Aktivitet kan skapa en struktur för att organisera tid vilket kan frambringa en känsla av mening (Finlay, 2004). Wilcock (2010) skriver att aktivitet förser oss med grundläggande förmågor en människa behöver för att nå god fysisk och psykisk hälsa. Kielhofner (2012) beskriver delaktighet i aktivitet som en förutsättning för skapandet av identitet och roller. Han menar att vi identifierar oss med våra aktiviteter och våra roller samt att dessa är starkt sammankopplat till vilka vi är som personer. Samtidigt förklarar Kielhofner (2012) att brist på roller samt förlust av aktivitet kan påverka hälsan och välbefinnandet negativt. Stadnyk, Townsend och Wilcock (2014) betonar människors lika rättigheter till att utföra aktiviteter och kopplar följande till aktivitetsrättvisa vilket beskriver möjligheten att kunna delta och engagera sig i aktiviteter som innehar värde och mening. Wilcock och Hocking (2015) belyser att de aktiviteter som en människa utför och engagerar sig i skapar ett värde och en mening i livet. Aktivitet som redskap är därför en grundsten inom arbetsterapi. En arbetsterapeut har som mål att främja en individs förmåga till aktivitet och delaktighet i enlighet med individens önskemål och behov för att leva ett värdefullt liv (FSA, 2012). Arbetsterapeuter ser till hela människan och tar hänsyn till samspelet mellan person, miljö och aktivitet för att stödja en människa till att klara det hen vill och har behov av att utföra i sin vardag för att stötta hälsa och välbefinnande (Kroksmark, 2014).

ValMO

The Value and Meaning in Occupation (ValMO) är en aktivitetsbaserad modell som beskriver en människas görande, det vill säga de aktiviteter som utförs, hur aktiviteterna upplevs och komplexiteten som aktiviteterna utgör (Persson, Erlandsson, Eklund & Iwarsson, 2001). ValMO-modellen beskriver tre olika triader som illustrerar flertalet aspekter av aktivitet ur ett livsperspektiv. Triaderna som skildras är aktivitetstriaden, värdetriaden och perspektivtriaden (Erlandsson & Persson, 2014). Dessa triader är relaterade till varandra och en fördjupning kring deras samspel kan användas som ett redskap inom arbetsterapi för att förstå komplexiteten i människans görande. Aktivitetstriaden består av komponenterna person, uppgift och omgivning och belyser samspelet mellan dessa. I modellen görs skillnad på komponenten uppgift och aktivitet. Det förklaras att miljön innefattar otaligt många uppgifter

och att det är först när en individ väljer en uppgift som den transformeras till en aktivitet och på så vis blir en personlig upplevelse. Utförandet av en aktivitet är alltså unikt för varje individ och aktivitetsutförandet påverkas av olika faktorer i miljön samt av individens egna förmågor och förutsättningar. Vidare beskriver Erlandsson och Persson (2014) värdetriaden vilket innefattar tre olika värddimensioner som en individ kan uppleva i en aktivitet. Den konkreta värddimensionen beskriver det påtagliga utfallet i en aktivitet, det vill säga ett synligt resultat så som en förbättrad förmåga eller produkt. Det sociosymboliska värdet lyfter i sin tur fram hur aktivitetsutförandet kan ha ett indirekt värde hos individen på personlig, universell och kulturell nivå. Sociosymboliska värden är exempelvis aktiviteter som symboliserar vilka vi är och vad vi vill samt kan även generera en upplevelse av grupptillhörighet. Den självbelönande värddimensionen beskriver sedan det direkta värdet som genererar glädje och njutning vid aktivitetsutförandet. Värdeupplevelserna i en aktivitet är en förutsättning för individens upplevelse av mening i livet. Obalans i värdeupplevelserna i vardagliga aktiviteter kan utgöra en risk för ohälsa (Erlandsson & Persson, 2014). Den tredje triaden som beskrivs i ValMO-modellen är perspektivtriaden som illustrerar följande tidsperspektiv: makro, meso och mikro vilka samspelar med varandra. Makroperspektivet innefattar den repertoar av aktiviteter som en individ utför under sitt livsförlopp. Genom livet skapar alla sin unika aktivitetsrepertoar där de aktiviteter som anses vara meningsfulla ofta är återkommande. Aktivitetsrepertoaren i ValMO-modellen kategoriserar olika former av aktivitet i fyra aktivitetskategorier: skötselaktiviteter, arbetsaktiviteter, lekaktiviteter och rekreativa aktiviteter. Förekomsten av aktiviteterna inom dessa kategorier varierar genom livet där aktivitetskategorier under vissa tidsperioder kan vara mer dominanta än i andra. I mesoperspektivet studeras individens aktivitetsmönster och de aktiviteter som utförs i vardagen. Mikroperspektivet är det minsta tidsperspektivet och beskriver förloppet av en handling och utförandet av en enskild aktivitet. Kategoriseringen av olika aktiviteter är dynamisk och en individ kan uppleva att en aktivitet kan ingå i flera kategorier samtidigt (Erlandsson & Persson, 2014).

I denna studie har författarna enbart valt att fokusera på nämnda aktivitetskategorier skötselaktiviteter, arbetsaktiviteter, lek- och rekreativa aktiviteter. Skötselaktiviteter beskriver de aktiviteter en människa utför dagligen för att ta hand om sig själv, till exempel sköta personlig hygien. Våra skötselaktiviteter skapar rutiner för att vi ska kunna upprätthålla hälsa och välbefinnande, men utgör också en förutsättning för en fungerande vardag. Arbetsaktiviteter innefattar ett arbete som anställd, utbildningsaktiviteter och

hushållsaktiviteter och ger möjlighet att tillfredsställa olika sociala behov samt har en stark association med en persons duglighet, identitet och bidragande till samhället. Lekaktiviteter beskriver det vi utför för vår egen skull som är tillfredsställande och glädjande och kan exempelvis innefatta att titta på en film eller dansa. Den sista kategorin kallas för rekreativa aktiviteter och belyser i huvudsak det man utför för att nå ett tillstånd av att bara vara, till exempel att måla en tavla eller lyssna på musik (Erlandsson & Persson, 2014).

Hälsobringande aktiviteter och aktivitetsproblem hos hemlösa

Hemlöshet relaterat till aktivitet och möjliga aktivitetsproblem är ett ämne som det gjorts få studier kring. Den forskning som finns belyser samspelet mellan aktivitetsförlust, stigmatisering och hälsa. Chard et al. (2009) skriver om betydelsen av aktivitet hos hemlösa män boendes på härbärke. I artikeln belyser författarna svårigheten att delta i meningsfulla aktiviteter. Deltagarna i studien upplevde att hemlösheten bidrog till förlust av aktiviteter, identitet, frihet och privatliv (Chard et al., 2009). Vidare beskriver Heuchemer och Josephsson (2006) i sin artikel hur hemlöshet i relation till missbruk och psykisk sjukdom kan påverka aktiviteter i vardagen, följande kan leda till att dessa personer inte kan möta sina fysiska, sociala och mentala behov. Författarna förklarar att konsekvenserna av detta kan medföra att personen hamnar i en inre konflikt och förlorar sig själv på grund av sitt beroende och obalans av aktiviteter i vardagen (Heuchemer & Josephsson, 2006). Erlandsson och Persson (2014) belyser även hur en vardag utan möjlighet till aktivitet kan vara en risk för ohälsa.

I dagsläget finns det flera internationella arbetsterapeutiska studier med fokus på hemlöshet, bland annat i USA, Kanada och Australien. Marval och Townsend (2013) belyser att arbetsterapi under senare år har fått en alltmer framträdande roll inom arbetet med hemlösa. I en studie av Raphael-Greenfield och Gutman (2015) diskuteras aspekter kring hälsofrämjande aktiviteter för hemlösa. I resultatet framkom att hälsobringande aktiviteter var bland annat de som fick deltagarna att hålla sig borta från missbruk. Följande var engagemang i volontäraktiviteter samt matlagning vilket beskrevs vara stärkande för de kognitiva förmågorna. I studien framkom även att deltagarna värdesatte aktivitet som gav möjlighet till socialisering och deltagande i samhället (Raphael-Greenfield & Gutman, 2015).

Hemlösa befinner sig i riskzon att drabbas av aktivitetsförlust vilket uppstår när individer på grund av opåverkbara orsaker hindras till att utföra aktiviteter som är nödvändiga för välbefinnandet. Detta uppstår ofta som en konsekvens av sociala aspekter såsom fördomar

och kulturella normer i samhället. När människor inte kan utföra de aktiviteter de vill kan det leda till ångest och misstro på sig själv och den egna förmågan (Whiteford, 2014). Phillips (2015) beskriver att personer som lever i hemlöshet ofta är en socialt stigmatiserad grupp i samhället. Takahashi (1997) belyser att människor som lever i hemlöshet många gånger blir stämplade som endast "hemlösa". För samhället förlorar de sin identitet och förknippas istället med stereotypen om att hemlösa personer är farliga, oproduktiva och att de har orsakat sin egen situation (Takahashi, 1997). Personer som lever i hemlöshet anses inte vara accepterade i samhället och saknar status (Belcher & Deforge, 2012). Det faktum att hemlösa upplever stigmatisering kan leda till att de inte söker hjälp och stöd i den mån de behöver vilket försämrar deras chanser att ta sig ur hemlösheten (Phillips, 2015).

Författarna ser ett behov av ytterligare forskning kring hemlösa personers aktivitetsbehov då endast ett fåtal studier har undersökt detta. Som tidigare nämnts tenderar hemlösa att inte få sina behov tillfredsställda då de ofta hamnar mellan olika professioners ansvarsområden (Grandisson et al. 2009). Därmed ser författarna ett stort behov av att fylla denna kunskapslucka för att tillgodose deras hälsa och välbefinnande.

Syfte

Syftet var att utifrån ett aktivitetsperspektiv belysa behovet av aktivitet hos hemlösa personer i Skåne sett från anställdas synvinkel inom verksamheter som möter hemlösa.

Frågeställningar

Vilka aktiviteter finns att tillgå på verksamheter för hemlösa?

Hur kan aktivitet påverka hemlösa personers hälsa och välbefinnande?

Finns det några specifika aktiviteter som anses vara extra relevanta hos målgruppen?

Hur kan arbetsterapeuter arbeta för att tillfredsställa behovet av aktivitet hos hemlösa?

Metod

För att besvara syftet valde författarna att göra en kvalitativ intervjustudie. Detta då en

kvalitativ undersökning riktar sig mot att ta reda på människors uppfattning och upplevelse rörande ett specifikt område. Genom att använda en kvalitativ metod kan författarna fånga anställdas synvinkel på de hemlösas behov av aktivitet vilket överensstämmer med studiens syfte (Kristensson, 2014).

Urval

Vid val av undersökningsgrupp valdes ett avsiktligt urval inriktat mot ett typiskt urval vilket innebär att författarna medvetet har valt ut verksamheter som anses vara lämpliga för en studie som undersöker aktivitetsbehov hos hemlösa. Författarna mailade ut ett informationsbrev till aktuella verksamheter som möter hemlösa med information kring studiens syfte samt vad som skulle undersökas. Ansvarig på verksamheterna vidarebefordrade sedan informationen till medarbetare. Inklusionskriterier för att delta i studien var att de medverkande skulle vara över 18 år, ha minst ett års arbetslivserfarenhet av att ha arbetat inom en verksamhet som möter hemlösa samt vara verksamma i Skåne.

Undersökningsgrupp

I studien deltog nio personer varav sju kvinnor och två män. De verksamheter som studiedeltagarna arbetade inom var hälso- och sjukvårdsmottagningar, härbärgen, akutboenden samt daglig verksamhet för hemlösa. Majoriteten av deltagarna hade mer än två års arbetserfarenhet av att möta människor i hemlöshet.

Tabell 1. Studiedeltagarnas erfarenhet i årtal samt yrkesbakgrund

Kön	Erfarenhet (Antal år)	Yrkesprofession/Yrkesbakgrund
Man	3	Socionom
Kvinna	12	Sjuksköterska
Kvinna	20	-
Man	2	Studerande Statsvetenskap
Kvinna	3	Koordinator i mänskligt bistånd
Kvinna	17	Undersköterska
Kvinna	15	Socialkurator
Kvinna	4	Sjuksköterska
Kvinna	2,5	Arbetsterapeut

Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes med semistrukturerade intervjuer. Författarna valde att ställa öppna frågor för att ge studiedeltagarna utrymme för reflektion och möjlighet till att utveckla sina svar. Som underlag vid intervjuerna användes en intervjuguide (*bilaga 4*). Mallen grundade sig på frågor med anknytning till studiens syfte baserat på ett aktivitetsperspektiv, det vill säga antagandet att människor har ett behov av att vara aktiva och att utförandet av aktiviteter har betydelse för den upplevda hälsan. Med denna teorigrund riktade sig frågorna till att belysa vilka aktiviteter de hemlösa erbjuds, hur aktivitet kan ha betydelse för målgruppens hälsa och välbefinnande samt vilken roll en arbetsterapeut kan ha i att identifiera och tillfredsställa behovet av relevanta aktiviteter för målgruppen.

För att skapa en trygghet i rollen som intervjuare och för att granska underlaget av frågor provintervjuade författarna varandra. Kristensson (2014) tar upp följande och förklarar vikten av att öva in sig i rollen som intervjuare för att hitta sina styrkor och svagheter samt se över innehållet av sin intervjuguide för att eventuellt göra redigeringar innan de riktiga intervjuerna. Efter avslutade provintervjuer genomfördes inga revideringar av intervjufrågorna. Vid intervjutillfällena var båda författarna närvarande och turades om att leda samtalen. Under intervjuns gång spelades alla utom ett samtal in med en Mp3-spelare och anteckningar gjordes för att det insamlade materialet senare skulle kunna analyseras och transkriberas. Innan intervjun började berättade författarna kort om studiens syfte, att en Mp3-spelare skulle användas samt frågade om intervjupersonen hade några frågor eller funderingar kring intervjuns utformning. Studiedeltagarna fyllde i en samtyckesblankett (*bilaga 3*). Innan intervjun startade förklarade författarna att deltagaren hade möjlighet att välja att när som helst avbryta under pågående intervju samt att hen fick ställa frågor under intervjuns gång om något var oklart. Vid intervjuns slut så ställde författarna frågan om intervjupersonen hade något att tillägga. Detta för att studiedeltagaren skulle få tillfälle att ställa frågor hen hade tänkt på under intervjuns gång. Intervjuerna pågick i 30-60 minuter.

Dataanalys

Vid genomförandet av databearbetning användes en kvalitativ manifest innehållsanalys (Kristensson, 2014). Data bearbetades och analyserades efter en deduktiv ansats vilket innebär att författarna valde att utgå från en redan befintlig modell och begrepp (Malterud, 2014). Insamlad data strukturerades upp i förbestämda kategorier enligt de aktivitetskategorier som

utgör aktivitetsrepertoaren i ValMO-modellen: arbetsaktiviteter, lekaktiviteter, rekreativa aktiviteter och skötselaktiviteter (Erlandsson & Persson, 2014). För att ingen information skulle utebli transkriberades de inspelade intervjuerna samma dag eller dagen efter. Åtta intervjuer transkriberades, varav författarna under en intervju förde anteckningar för hand då en studiedeltagare inte ville att intervjun skulle spelas in. Vid analys av data följde författarna en manifest analysprocess inspirerad av Graneheim och Lundman (2004) där författarna utgick från förbestämda kategorier. Processen såg ut som följande: i det första steget granskades helheten för att få en övergripande bild av det insamlade materialet. I det andra steget urskildes meningsbärande enheter och det mest centrala som var kopplat till studiens syfte. Därefter kondenserades texten, det vill säga författarna kodade de meningsbärande enheterna och sammanfattade dessa till mindre enheter. I det fjärde steget granskades det kodade materialet, de koder som hörde ihop kopplades samman och kategoriserades enligt ValMO-modellens fyra aktivitetskategorier (Erlandsson & Persson, 2014). Avslutningsvis lästes alla intervjuer och kategorier igenom för att försäkra att aktivitetskategorierna överensstämde med det transkriberade materialet. Författarna genomförde de första tre stegen av analysprocessen var för sig och därefter de två sista stegen genom triangulering, det vill säga att författarna tolkade resultatet gemensamt. Malterud (2014) poängterar att det är av godo att genomföra analysering av materialet tillsammans för att skapa ett analytiskt rum och ta del av varandras synpunkter. Detta kan på så sätt resultera i nya upptäckter av detaljer och aspekter som den enskilda författarna inte lagt märke till tidigare. Samtliga intervjuer och analyser granskades även av författarparets handledare för att styrka studiens tillförlitlighet ytterligare. Följande tillvägagångssätt beskrivs vara ett medel för att öka trovärdigheten i kvalitativ forskning (Kristensson, 2014).

Tabell 2. Exemplifiering av kvalitativ manifest innehållsanalys av insamlat datamaterial

Meningsbärande enheter	Kondenserade enheter	Koder	Kategorier
<i>“Sen får dom duscha här och få rena kläder och det är väldigt viktigt, mat och hel och ren. Så kan man ju känna sig lite värdig då ju.”</i>	Viktigt att kunna utföra aktiviteter relaterat till de basala behoven.	Basala behov	Skötselaktiviteter

<p><i>“Ja hur viktigt det är att ingå i ett sammanhang även utanför detta här. Man är normal ett par timmar.”</i></p>	<p>Det finns behov av att utföra aktiviteter som man upplever att andra gör och på det viset ingå i ett större sammanhang.</p>	<p>Betydelsen av produktiva aktiviteter</p>	<p>Arbetsaktiviteter</p>
<p><i>“Vi brukar sitta och spela spel, det är mycket yatzy och dom spelar någon slags poker. På sommarhalvåret brukar vi gå bort till parken och spela kubb.”</i></p>	<p>Utföra aktiviteter tillsammans med andra som genererar glädje och nöje.</p>	<p>Behov av att utföra lekfulla aktiviteter tillsammans med andra.</p>	<p>Lekaktiviteter</p>
<p><i>“Jag tänker att bildterapi är ett annat redskap än bara ord och vara i det verbala. Utan då kan man använda en annan del av sig själv eller annan del av hjärnan när man liksom får uttrycka det man känner. Om jag har en sorg eller ledsamhet eller något annat, att man kanske får möjlighet att bearbeta det och titta på.”</i></p>	<p>Bildterapi som ett redskap att uttrycka och bearbeta sina känslor än bara i ord.</p>	<p>Behov av kreativa aktiviteter</p>	<p>Rekreativa aktiviteter</p>

Forskningsetiska överväganden

Inledningsvis hade författarna en tanke om att intervjua hemlösa personer för att få deras upplevelse av hur målgruppens situation ser ut. Efter vidare eftertanke bestämde sig författarna för att enbart intervjua anställda inom verksamheter som möter hemlösa. Detta valdes då studien inte var tänkt att innehålla någon intervention eller presentera något förbättringsförslag som hade gynnat hemlösas situation. Följande hade inte varit etiskt försvarbart då studien inte riktar sig mot att genomföra direkta förbättringar för denna utsatta grupp i samhället utan att istället visa på behov av aktivitet. Författarna har nogra övervägt nyttan med denna studie och resonerat över hur aktivitetsbehov hos hemlösa inom arbetsterapi behöver uppmärksammas som ett komplement till befintlig forskning.

Vid genomförande av kvalitativa intervjuer är det viktigt att tänka på olika etiska principer som skyddar individen och dennes integritet. Vetenskapsrådet (2002) tar upp följande riktlinjer som allmänna krav vid forskning: informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Författarnas avsikt var att informera kring dessa när kontakt togs med de olika verksamheterna genom utskick av informationsbrev. Det första brevet skickades till aktuella verksamheter för att undersöka intresset av att delta. Detta brev innehöll studiens syfte samt information om etiska aspekter gällande konfidentialitetskrav och nyttjandekrav, att namn på personer eller verksamheter i studien inte skulle uppges samt att all insamlad data enbart skulle komma att användas för forskningsändamål (*bilaga 1*). För personer som valde att delta i studien skickades ytterligare ett informationsbrev som beskrev intervjuens utformning, det vill säga en varaktighet på 30-45 min och att intervjufrågorna berörde aktivitetsbehovet hos hemlösa. I utskicket frågade författarna om deltagarnas medgivande att spela in intervjuerna med en Mp3-spelare för att underlätta analys av data. I samband med detta informerades deltagarna om möjligheten att själva välja plats för intervjutillfället i syfte att de skulle känna sig så bekväma som möjligt. Informationsbrevet innehöll även information om samtyckeskrav och att det var högst frivilligt att medverka samt att deltagarna när som helst hade rätt att avbryta (*bilaga 2*).

Resultat

I innehållsanalysen kategoriserades det insamlade materialet efter ValMO-modellens

aktivitetskategorier: skötselaktiviteter, arbetsaktiviteter, lekaktiviteter och rekreativa aktiviteter (Tabell 2).

Skötselaktiviteter

I denna studie framkom att det finns en vilja och ett stort behov av aktivitet hos målgruppen hemlösa personer. I resultatet framgår betydelsen av att kunna uträtta och tillfredsställa sina basala behov såsom förtäring och sömn. En studiedeltagare beskrev:

“Det handlar ju mycket om att fylla deras första behov, de primära behoven i behovstrappan med mat, sömn och vila. Ja, sen kanske även lite trygghet.”

Flertalet studiedeltagare beskrev relationen mellan tillfredsställelse av de primära behoven och en känsla av värdighet. En studiedeltagare uttryckte sig följande:

“Sen får dom duscha här och få rena kläder och det är väldigt viktigt, mat och hel och ren. Så kan man ju känna sig lite värdig då ju.”

En studiedeltagare berättade att hemlösa i verksamheten får tillgång till begagnade och skänkta kläder. Hen beskrev en situation om en av de besökande som önskade märkeskläder från förrådet. Denna person upplevde att hen inte hade något värde i sig som person, utan att märket på kläderna bidrog till att förstärka personens status. Att vara välvårdad och ha fina kläder visade sig vara mycket viktigt och värdefullt för att känna sig som en i mängden och var bidragande till en ökad acceptans i samhället.

I resultatet framgick studiedeltagarnas syn på hur bristande utförande av vardagliga aktiviteter i form av personlig hygien kan leda till en försämrad upplevelse av hälsa och välbefinnande. Flertalet studiedeltagare talade om vikten av att först och främst tillgodose de basala behoven innan ytterligare aktivitetsbehov kom på tal. Studiedeltagarna upplevde att aktivitet kan forma rutiner i vardagen och på så sätt generera i positiva effekter som en mer balanserad vardag:

“Försöka hitta en aktivitet tänker jag kan ju bli en typ av rutin till exempel och rutiner är alltid bra. Väldigt bra med rutiner speciellt för människor som har på något sätt fallit undan och kanske har svårt att komma tillbaka till arbetslivet så aktiviteter på olika sätt är, är en rutin som jag tror är bra som skapar meningsfullhet.”

Flera belyste även målgruppens behov av trygghet. Att ha en plats som frambringar ett lugn och en betryggande känsla:

“Här är lugnt och skönt är det många som säger. Här kan man komma in och lägga sig på golvet och i fåtöljer, vi har sådana stress-less. Här vet jag om att ingen rör mig.”

Arbetsaktiviteter

I resultatet framgick att hemlösa påverkades positivt när de fick möjlighet att hjälpa till och utföra arbetsuppgifter. En studiedeltagare beskrev att hemlösa många gånger upplever svårigheter att utföra aktiviteter i dagliga livet såsom att tvätta, städa och handla. Trots bristande förmåga så uppmärksammades en vilja och ett engagemang att lära sig. En studiedeltagare berättade om en person som blivit tilldelad ett boende och som var mycket orolig över hur hushållssysslorna skulle fungera. Hen hade då använt sig av verksamhetens tvättstuga för att lära personen hur man tvättar. Vidare förklarades att hemlösa är villiga att medverka i uppgifter inom verksamheten såsom matlagning, upppackning av varor, hjälpa till att bära in leveranser samt ta ut sopor. En studiedeltagare upplevde en nöjdhet och en ökad självkänsla hos dom hemlösa när de får vara med och hjälpa till:

“Så känner man ju liksom att dom är beredda att göra en större uppgift. Och på det sättet växer dom ju också i den situationen dom är.”

Vidare tog en studiedeltagare upp att personalen brukar höra sig för kring vad de hemlösa tidigare arbetat med för att försöka hitta liknande uppgifter till dom inom verksamheten. Samtliga studiedeltagare upplevde att det finns en vilja hos många att ha en sysselsättning eller ett riktigt jobb. Det framkom att det finns flera inom målgruppen som tar egna initiativ till att hitta aktiviteter ute i samhället, såsom att panta burkar och sälja tidningar. En av verksamheterna bedriver en kolonistuga där det anordnas trädgårdsaktiviteter. Studiedeltagaren upplevde att målgruppen tyckte om att använda sin kropp fysiskt och att vara ute i naturen. Gäster som hjälpt till vid kolonistugan får gratis lunch som lön i utbyte mot att man varit med och bidragit:

“Vi kan aldrig ge pengar i handen men att dom känner lite ändå att jag får någonting för det, att man inte känner utnyttjad är väldigt viktigt.”

Inom andra verksamheter utfördes aktiviteter som uppfattas vara en vanlig syssla som många hemlösa har en relation till, exempelvis bak- och matlagningsaktiviteter i syfte att sträva mot en normalisering. Något som tydligt lyfts fram i studien var behovet av att få vara delaktig och att känna tillhörighet i samhället. Flera studiedeltagare beskrev att många hemlösa har ett behov och ett intresse av att vara deltagande samhällsmedborgare:

“Ja hur viktigt det är att ingå i ett sammanhang även utanför detta här. Man är normal ett par timmar.”

Studiens resultat visade även att de hemlösa har en rädsla över att vara en börda för samhället. De beskrev att många vill klara sig självständigt, vara nyttiga och kunna försörja sig och undviker därför att söka hjälp hos myndighetsorganisationer. Samtidigt råder brist på aktivitet för hemlösa personer, speciellt under höst och vinterhalvåret. Flera beskriver att upplevelsen av brist på aktivitet och att inte ha något att göra leder till att hemlösa känner sig frustrerade och låsta i sin situation:

“Det är ju ungefär som att ha ständig semester om man säger för oss om vi inte hade haft någon aktivitet utanför vårt hem, då blir man ju väldigt sluten och väldigt låst och kan bli lite irriterad för att man inte har något att göra.”

Ett starkt inslag visade att utförandet av aktiviteter kan få hemlösa personer att fokusera på annat och på så vis distansera sig från missbruk. Aktivitet ansågs vara en viktig del i processen att bli drogfri, utan aktivitet är det lätt att falla tillbaka i gamla vanor och beteende. En studiedeltagare återberättade vad en person inom målgruppen sagt:

“Han kom nu en vinterkväll när jag råkade vara här och frågade kan vi inte sätta igång med någon form av aktiviteter. För nu har jag tagit så många återfall och då har jag ingenting att göra och då blir det liksom så.”

Samma studiedeltagare förklarade att det sällan finns någon planerad verksamhet för hemlösa som kommit ut från fängelse eller blivit utskrivna från behandlingshem. Hen upplevde att det saknades en plan och uppföljning för dessa personer vilket gjorde att de ofta återgick till samma destruktiva mönster som tidigare. Flertalet studiedeltagare poängterade hur viktigt det är för denna målgrupp att ha en meningsfull sysselsättning varav en uttryckte följande:

“Jag kan nästan säga så här att meningen med livet är väl att ha en aktivitet. Så att alltså, det bara måste påverka människan i en positiv bemärkelse känner jag.”

Lekaktiviteter

I studiens resultat så framkom att målgruppen har ett stort behov av utföra aktiviteter som inte kräver så stor precision och kunskap, men som upplevs värdefulla och glädjande. En studiedeltagare uttryckte sig följande:

“Aktivitet, både i form av fysisk aktivitet men också ett meningsfullt, en syssla så att säga även om man inte har ett arbete så någon... Behovet av någon meningsfull aktivitet finns hos dem flesta.”

I resultatet framgick betydelsen av gemenskap och intresset av att göra saker tillsammans. Inom flera verksamheter utförde de hemlösa gemensamma aktiviteter såsom att spela spel och titta på film. En studiedeltagare uttryckte sig följande:

“Vi brukar sitta och spela spel, det är mycket yatzy och dom spelar någon slags poker. På sommarhalvåret brukar vi gå bort till parken och spela kubb.”

En studiedeltagare som var verksam på ett härbärke beskrev sig uppleva att aktivitet utgjorde stor skillnad för det mentala klimatet och dynamiken i gruppen samt för gemenskapen. Relationerna mellan både de boende och personal ledde många gånger till nära vänskap utanför härbärgets och dess verksamhet. En studiedeltagare uttryckte sig följande kring betydelsen av social samvaro:

“Sen tror jag i övrigt att socialt umgänge är viktigt för varenda medmänniska liksom.”

Inom flertalet verksamheter anordnades utflykter för hemlösa där de besökande många gånger själva hade fått ge förslag och önskemål. Följande kunde vara att gå på restaurang eller på bio, spela minigolf och besöka sportevenemang. Studiedeltagarna förklarade att dessa aktiviteter ofta var sådana som flertalet inom målgruppen inte deltagit i på flera år och att det därmed upplevdes som meningsfullt. Många respondenter poängterade dock att det kan vara svårt att anordna planerade aktiviteter då de hemlösas dagsform och lust är avgörande för deras medverkan. Trots det upplevs aktivitet och gruppaktiviteter i stort som positivt och

bidragande till gemenskap och skapande av samtalsämnen samt en betydande social samhörighet hos de deltagande individerna.

Rekreativa aktiviteter

Flera av studiedeltagarna beskrev att hemlösa ofta upplever problem med att skapa förtroende och öppna upp sig för andra, men när tilliten väl är funnen så har målgruppen ett stort behov av att tala om sin situation och sina relationer. I resultatet framkom att flera hemlösa besökte verksamheterna för att få en paus i vardagen och att bara vara. Studiedeltagarna upplevde att leva i hemlöshet kan innebära att man befinner sig i en stressig miljö vilket på lång sikt ansågs vara påfrestande. En studiedeltagare upplevde att hemlösa hade lättare att uttrycka sina känslor i bild än i ord och belyste att bildterapi kan vara ett positivt arbetssätt med denna målgrupp:

“Jag tänker att bildterapi är ett annat redskap än bara ord och vara i det verbala. Utan då kan man använda en annan del av sig själv eller annan del av hjärnan när man liksom får uttrycka det man känner. Om jag har en sorg eller ledsamhet eller något annat, att man kanske får möjlighet att bearbeta det och titta på.”

En studiedeltagare förklarade hur hemlösa personer inom verksamheten lyssnade på och sjöng till musik som ett medel för att uttrycka sina känslor. Hen beskrev att musiken för många var bidragande till att våga öppna sig och blicka tillbaka till goda minnen. Vidare förklarade hen hur hemlösa tar hjälp av musiken för att koppla av och distansera sig från sin situation. En annan studiedeltagare berättade att gästerna i deras verksamhet gjort ett träd på en av väggarna i verksamhetens byggnad där de med sina handflator målat löv. Hen beskrev hur målningen medfört en välkomnande känsla hos besökarna när de ser sin hand på väggen. Studiedeltagaren berättade hur följande frambringat en känsla av att höra hemma och att det på så vis genererat en trygghet. Hen berättade att personalen inom verksamheten brukade hälsa på besökarna vid namn och upplevde att denna välkomstgest hade ett positivt värde för gästerna.

Diskussion

Metoddiskussion

Syftet med studien var att utifrån ett aktivitetsperspektiv belysa behovet av aktivitet hos hemlösa personer i Skåne sett från anställdas synvinkel inom verksamheter som möter hemlösa. För att besvara syftet med studien valde författarna att använda sig av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Följande metod valdes då författarna önskade få en bred bild av deltagarnas uppfattning och erfarenheter av att möta hemlösa personer samt deras upplevelse av målgruppens aktivitetsbehov. Kvale och Brinkman (2014) förklarar att innebörden av den kvalitativa forskningsintervjun syftar till att få en djupare förståelse utifrån studiedeltagarnas synvinkel och utveckla en mening ur deras erfarenheter.

Författarna använde sig av ett avsiktligt urval, riktat mot ett typiskt urval där olika verksamheter som ansågs vara lämpliga för studien medvetet valdes ut (Kristensson, 2014). Totalt rekryterades nio studiedeltagare från verksamheter som möter hemlösa. Studiedeltagarna bidrog med berikande material för att besvara studiens syfte och gav en bild över hemlösa personers aktivitetsbehov. Författarna upplevde att det insamlade materialet var tillräckligt omfattande för att besvara frågeställningarna till studien.

Författarna valde att utforma och använda sig av en intervjuguide (*bilaga 4*) för att stärka giltigheten i studien (Kristensson, 2014). Intervjufrågorna formulerades utifrån ett aktivitetsperspektiv då de grundade sig på att studera aktiviteter, aktivitetsbehov, samt hur aktivitet kan påverka hemlösas hälsa och välbefinnande på längre sikt. Författarna upplevde att intervjuguiden som användes gav svar på studiens syfte. Frågorna var generella och inte detaljerade på grund av att den målgrupp denna studie berör är socialt utsatta personer med i många fall psykisk ohälsa och missbruksproblematik. Intervjuguiden bestod av sammantaget sju frågor och en följdfråga varav tre frågor riktade sig mot hemlösas aktivitetsbehov. De inledande frågorna i intervjuguiden syftade till att ta reda på bakgrundsfakta kring studiedeltagarna och de verksamheter deltagarna arbetade inom. Att känna till bakgrundsfakta kring studiedeltagare är av vikt för att påvisa variation i urvalet (Kristensson, 2014). Intervjufrågorna var öppna och omfattande, samt fria för egen tolkning vilket gav utrymme för studiedeltagarna att ge uttryck åt sina erfarenheter och upplevelser rörande hemlösas aktivitetsbehov. Författarna upplevde att intervjufrågornas utformning resulterade i

uttömmande svar och gav djup för att kunna besvara syftet med studien.

Innan intervjuerna testade författarna intervjuguiden på varandra. I efterhand upplever författarna att det hade varit fördelaktigt att applicera intervjuguiden på en utomstående person för att få återkoppling kring frågornas utformning. Justesen och Mik-Meyer (2011) styrker detta resonemang och förklarar hur en testintervju kan ge bekräftelse på att intervjufrågorna är relevanta och förståeliga.

Efter avslutad datainsamling upplevde författarna att frågorna i intervjuguiden hade kunnat utformas efter ValMO-modellens aktivitetskategorier: skötselaktiviteter, arbetsaktiviteter, lek- och rekreativa aktiviteter (Erlandsson & Persson, 2014) då samtliga aktivitetskategorier användes i efterföljande innehållsanalys. Följande hade underlättat kategoriseringen av det insamlade materialet. Författarna anser även att frågan ”Hur tror du att aktivitet kan påverka deltagarna i ett längre perspektiv?” hade kunnat förtydligas då flera studiedeltagare upplevde att innebörden av frågan var svår att förstå. Ett exempel på hur denna fråga kunde ha formulerats är: ”Hur tror du att möjligheten till att kunna utföra aktiviteter kan påverka deltagarna på längre sikt?”.

Författarna genomförde samtliga intervjuer tillsammans där båda medverkade aktivt under intervjuerna. Detta ansågs vara positivt för att kunna diskutera och sammanställa materialet men även för att säkerställa att intervjusvaren uppfattats på samma sätt. Författarna transkriberade intervjuerna antingen samma dag som intervjun ägde rum eller dagen efter för inte riskera att viktig information uteblev. Vid analys av data valde författarna att använda en kvalitativ manifest innehållsanalys med deduktiv ansats. Det var till stor fördel att följa en redan befintlig analysprocess då detta gav vägledning för hur materialet skulle organiseras i relevans till studiens syfte. Att använda förbestämda kategorier i form av ValMO-modellens aktivitetskategorier (Erlandsson & Persson, 2014) var ett stöd vid tolkning av data och gav struktur för resultatredovisningen. Det som författarna upplevde vara mindre bra med att använda en deduktiv ansats var bundenheten att förhålla sig till en befintlig modell och att det i vissa fall var svårt att placera in det insamlade materialet under en förbestämd kategori. Trots att det vid enstaka tillfällen uppstod svårigheter vid placering av data upplevde författarna sammantaget att det deduktiva tillvägagångssättet var fördelaktigt under analysprocessen. Vid presentationen av resultatet använde författarna sig av citat från intervjuerna för att visa läsaren att studiens resultat var baserat på insamlat datamaterial.

Enligt Kristensson (2014) är detta ett sätt att synliggöra den kvalitativa studiens verifierbarhet. Malterud (2014) skriver att det är av stor vikt att tydliggöra analysprocessen och noggrant påvisa tillvägagångssättet i studien. Författarna i föreliggande studie har därmed eftersträvat att dokumentera de olika stegen i processen och även valt att belysa ett exempel i den kvalitativa innehållsanalysen (Graneheim & Lundman, 2004), se (*tabell 2*).

Arbetsterapi i relation till hemlöshet är en ny arena. Därför bifogade författarna ett informationsbrev (*bilaga 1*) med en kort beskrivning av hur en arbetsterapeut kan vara aktuell i arbetet med hemlösa personer. Studiedeltagarna som medverkade i studien bidrog som tidigare nämnts med värdefull information kring hemlösa personers situation och aktivitetsbehov. Studiedeltagarna gav en övergripande bild av hur hemlösheten i Skåne ser ut, hur myndigheter och olika verksamheter arbetar med denna målgrupp samt ett perspektiv på behovet av aktivitet hos hemlösa. Följande var berikande fakta som författarna använde sig av i studien. Under datainsamlingen gjordes intervjuer med personer från olika verksamheter i Skåne som möter hemlösa för att få en så bred bild som möjligt av denna målgrupps situation och aktivitetsbehov. Flera av studiedeltagarna hade lång arbetslivserfarenhet av att möta hemlösa personer och kunde därför förmedla en bred kompetens kring målgruppen. Deltagarnas olika yrkesbakgrund medförde att studien fick ett varierat urval vilket stärker studiens tillförlitlighet (Kristensson, 2014).

Av etiska skäl valde författarna att göra en studie riktad mot anställdas syn på målgruppen hemlösas aktivitetsbehov. Båda författarna upplever att det även hade varit intressant att intervjua hemlösa personer för att få deras bild och upplevelse kring behovet av aktivitet.

Resultatdiskussion

I föreliggande studie framkom att anställda som arbetar inom verksamheter som möter hemlösa upplever att olika typer av aktivitet är av stor vikt för målgruppen. Flera studiedeltagare ansåg att hemlösa i många fall starkt efterfrågar aktivitet och sysselsättning.

Samtliga studiedeltagare belyste att aktiviteter rörande de primära behoven såsom personlig hygien och förtäring var det främsta behovet att tillfredsställa hos hemlösa. Cunningham och Slade (2017) styrker detta i sin studie där de beskriver vikten av att ha en trygg sovplats och mat för dagen. För många hemlösa var känslan av att känna sig hel och ren avgörande för den

upplevda värdigheten. Detta resultat belyses även av Miller och Keys (2001) som beskriver samspelet mellan basala behov och det personliga värdet. Flertalet studiedeltagare beskrev aktivitet som en förutsättning för att skapa en god balans och rutin i vardagen. Studiens resultat belyser att rutiner kan skapa positiva vardagsmönster hos målgruppen då hemlösa i många fall har en inaktiv vardag med få inslag av aktiviteter. Argentzell och Leufstadius (2010) skriver att personer med psykosociala problem, till exempel beteendesvårigheter och missbruk vilket är vanligt förekommande hos hemlösa, ofta upplever en obalans i sina vardagliga aktiviteter. Att ha obalans i aktivitet har visat sig resultera i en sämre upplevd hälsa samt en stegrande stressnivå (Wilcock, 2005). En arbetsterapeut har ett brett kompetensområde gällande att föreslå åtgärder som kan stödja en individ i processen att se över och förändra sin vardag (Kroksmark, 2014). Raphael-Greenfield och Gutman (2015) anser att arbetsterapeuter kan stödja hemlösa med att skapa och upprätthålla basala rutiner genom aktivitet. Studieförfattarna delar denna åsikt och anser att arbetsterapi kan stödja hemlösa personer som har obalans i sin vardag till att forma nya vardagsmönster innehållande meningsfulla aktiviteter som främjar hälsa och välbefinnande.

Studios resultat visade även på att flertalet hemlösa upplever svårigheter med att utföra hushållsaktiviteter. Studiedeltagarna beskrev att många hemlösa som får en bostad tilldelad känner stor oro inför utförandet av aktiviteter som att tvätta, städa och handla. Patterson, Currie, Rezansoff och Somers (2015) belyser hur övergången från att ha levt i hemlöshet till att få en bostad ofta utgör en stor utmaning för målgruppen. Att till exempel betala räkningar kan för många innebära ett nytt ansvarsområde som tidigare inte ingått i ens aktivitetsrepertoar vilket på så sätt blir en utmanande uppgift. Författarna anser att en arbetsterapeut kan vara en betydande resurs genom att aktivitetsträna tillsammans med hemlösa för att stödja målgruppen till att klara av aktiviteter på egen hand. Raphael-Greenfield och Gutman (2015) poängterar även hur en arbetsterapeut kan stödja målgruppen genom att bedöma och behandla fysiska och kognitiva begränsningar som utgör ett hinder för utförandet av dagliga aktiviteter samt genom att göra anpassningar i miljön för att möta individens förutsättningar.

Flertalet studiedeltagare upplevde att hemlösa fick ett ökat självförtroende när de utförde produktiva aktiviteter och kände att de bidrog med något konkret. Liknande resultat framkom även i en studie av Tryssenaar, Jones och Lee (1999) som visade att hemlösa personer fick en ökad tro på sin egen förmåga när de gavs möjlighet att bidra och göra något meningsfullt för

det härbärge de vistades på. Hemlösa personer har många gånger en önskan om att ha en uppgift och att tillföra något i ett sammanhang. Tryssenaar et al. (1999) skriver att möjligheten för hemlösa att delta i meningsfulla aktiviteter var liten, men att det fanns ett inre driv och vilja att vara aktiv. Följande sågs även i föreliggande studie där studiedeltagarna upplevde att många hemlösa engagerar sig i aktiviteter inom verksamheten och att de har en önskan om att vara självständiga samhällsmedborgare. Erlandsson och Persson (2014) beskriver att arbetsaktiviteter kan vara betydande för individen då det medför en känsla av tillhörighet samt en upplevelse av att ha utfört något konkret. Detta resonemang sågs tydligt stämma överens med ett resultat i föreliggande studie där en studiedeltagare berättade om hemlösa som hjälpte till vid en kolonistuga och förklarade hur följande var betydelsefullt då de fick utföra något produktivt samt fick något i utbyte mot utförda arbetsuppgifter. Detta gjordes i syfte att de hemlösa inte skulle känna sig utnyttjade, utan istället bli uppskattade för sitt produktiva arbete.

Hemlösheten i Sverige är nära förknippad med missbruksproblematik. Ett pågående missbruk kan resultera i försämrade relationer, bristande arbetsförmåga och ett icke fungerande vardagsliv (Andersson, Andersson, Holmgren, Mårdby & Hensing, 2012). Studiens resultat visade på att olika former av produktiva aktiviteter kan minska risken för missbruk eller återfall i missbruk. Flertalet hemlösa som kommer ut från fängelse eller behandlingshem och får en lägenhet tilldelad blir ofta stillasittande och inaktiva i sin lägenhet. Flera studiedeltagare beskrev problematiken kring att det inte finns någon planerad verksamhet för dessa personer. Genom att aktivera hemlösa i olika former av aktiviteter ansåg studiedeltagarna att det kan få missbrukande hemlösa på andra tankar och på så vis bryta destruktiva vardagsmönster. Enligt Andersson et al. (2012) kan arbetsterapeuter vara en resurs för personer som har ett missbruk genom att stötta dessa individer till att delta i hälsobringande aktiviteter för att ersätta aktiviteter som är kopplade till ohälsosamma vanor. Arbetsterapeuter kan ha en framstående roll i att motivera och bistå personer med ohälsosam livsstil till att skapa mer hälsosamma levnadsvanor. Författarna anser att livsstilsinterventionen Vardag i balans (ViB) som beskrivs i en artikel av Eklund och Argentzell (2016) hade kunnat tillämpas i arbetet med hemlösa. Följande arbetsterapeutiska gruppintervention riktar sig mot människor som lider av psykisk ohälsa och syftar till att stödja dessa personer i att skapa personlig återhämtning samt hitta en balans och tillfredsställelse i sina vardagliga aktiviteter.

I studien framkom att lekaktiviteter som att spela spel och titta på film i grupp var uppskattat hos hemlösa. Det framgick att det finns ett behov av att utföra kravlösa aktiviteter som inte innebär ett mått av prestation. Kielhofner (2012) belyser vikten av att utföra lustfyllda aktiviteter som ger positiva affektiva upplevelser. Tillfredsställelsen i aktivitet behöver inte nödvändigtvis förknippas med hur väl vi utför uppgiften, utan snarare att aktiviteten förser oss med entusiasm och glädje (Kielhofner, 2012). Collins et al. (2016) beskriver i en artikel hur hemlösa personers engagemang i egenvalda lekaktiviteter påverkar deras upplevda livskvalitet. Lekaktiviteter kan ge möjlighet att temporärt förbigå sociala normer som vi annars förväntas att följa vilket ger utrymme till personlig utveckling i form av nya tankar och erfarenheter (Erlandsson & Persson, 2014). I studien framkom att lekaktiviteter som utfördes tillsammans med andra i många fall bidrog till en social samvaro och gemenskap bland hemlösa. Inom flera verksamheter anordnades utflykter och aktiviteter såsom att gå på bio, äta på restaurang och besöka sportevenemang. Många gånger var detta aktiviteter som de hemlösa själva hade valt och som dom inte deltagit i sedan de blev hemlösa. Utförandet av ovan nämnda aktiviteter ansågs även vara betydelsefullt för att känna sig som en i mängden. Författarna anser att en arbetsterapeut kan vara en tillgång i mötet med hemlösa genom att stödja och skapa förutsättningar för dessa individer att utföra och återta lustfyllda meningsfulla aktiviteter i sin vardag som bidrar till hälsa och ökat välbefinnande.

Ett resultat i studien visade att bildterapi som redskap för kommunikation och uttryck av känslor var av godo för hemlösa. Genom att måla gavs hemlösa möjlighet att använda sin kreativitet för att förmedla sitt budskap istället för att formulera sina tankar i ord. Följande resultat var även framträdande i en studie av Thomas, Gray, McGinty och Ebringer (2011) där konst och bildaktiviteter upplevdes vara ett positivt sätt för hemlösa personer att ge uttryck åt sin identitet. Varje individ har i olika stor utsträckning ett behov av att uttrycka sig kreativt. Skapande i aktivitet har ett terapeutiskt och hälsobringande värde, att till exempel måla kan vara ett verktyg för att påverka sin situation och skapa sig en framtidstro (Leufstadius, Gunnarsson & Tjörnstrand, 2010). Att som arbetsterapeut använda rekreativa aktiviteter som ett medel inom arbetet med hemlösa personer kan därmed anses vara positivt då det ger möjlighet till att distansera sig från sin situation och tänka på annat. Flertalet studiedeltagare nämnde att hemlösa personer vid tillfälle besökte verksamheterna i syfte att få en lugn stund och koppla av vilket kan enligt ValMO-modellen tolkas som rekreativt. Utförandet av rekreativa aktiviteter kan vara en förutsättning för att samla ny energi vilket är viktigt för balansen i vardagen (Erlandsson & Persson, 2014).

Slutsats

Rätten att ha ett boende är stadgad i såväl svensk lagstiftning samt i FN:s konvention om mänskliga rättigheter. Trots detta fortsätter på grund av dagens politiska och ekonomiska läge siffran över antalet hemlösa att stiga. Författarna anser att samhället i framtiden bör öka sin medvetenhet och kunskap om hemlösas situation för att på ett mer tillfredsställande sätt möta målgruppens behov. Denna studie har bidragit med en inblick över hur livet i hemlöshet kan se ut samt en djupare förståelse för behovet av olika former av aktivitet hos hemlösa personer. Författarna anser att arbetsterapi kan ha en betydelsefull roll i arbetet med hemlösa då en arbetsterapeut har kompetens kring vikten av aktivitet och delaktighet i det dagliga livet för den upplevda hälsan. Arbetsterapeuter har även kunskap kring hur samspelet mellan person, miljö och aktivitet påverkar en individs aktivitetsutförande. Med denna helhetssyn kan arbetsterapeuter vara en betydelsefull resurs för att stödja hemlösa personer till att skapa en tillvaro med aktiviteter som upplevs meningsfulla utifrån den enskilda individens behov. En arbetsterapeut kan skapa förutsättningar hos dessa individer genom att tillgodose deras behov för att upprätthålla eller återta meningsfulla aktiviteter för balans i vardagen, hälsa och välbefinnande. Författarna anser att fortsatta studier bör genomföras med fokus på hemlöshet utifrån ett aktivitetsperspektiv för att stötta vidare arbete med denna målgrupp. Det behövs ytterligare forskning som studerar hemlösas aktivitetsbehov, förslagsvis hade framtida studier kunnat rikta sig mot att intervjua hemlösa personer för att få deras uppfattning kring behovet av aktivitet. Inom framtida forskning hade även livsstilsinterventionen Vardag i balans (ViB) kunnat studeras i samverkan med målgruppen.

Referenslista

- Andersson, A., Andersson, C., Holmgren, K., Mårdby, A. C., & Hensing, G. (2012). Participation in leisure activities and binge drinking in adults: Findings from a Swedish general population sample. *Addiction Research & Theory*, 20(2), 172-182.
- Argentzell, E., & Leufstadius, C. (2010). Teoretiska grunder inom psykosocial arbetsterapi. I M. Eklund, B. Gunnarsson & C. Leufstadius (Red.), *Aktivitet & relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering* (1. uppl., s. 41-72). Lund: Studentlitteratur.
- Beijer, U., & Andreasson, S. (2009). Physical diseases among homeless people: Gender differences and comparisons with the general population / Physical diseases among homeless people: Gender differences and comparisons with the general population. *Scandinavian Journal of Public Health*, (1), 93. doi:10.1177/1403494808099972
- Belcher, J. R., & Deforge, B. R. (2012). Social Stigma and Homelessness: The Limits of Social Change. *Journal of Human Behavior in The Social Environment*, 22(8), 929-946. doi:10.1080/10911359.2012.707941
- Boverket. (2016). *Bostadsmarknadsenkäten 2016 i korthet*. Hämtad 13 februari, 2017, från <http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsplanering/bostadsmarknaden/bostadsmarknadsenkaten-i-korthet/>
- Boverket. (2016). *Reviderad prognos över behovet av nya bostäder till 2025* (Rapport 2016:18). Hämtad 13 februari, 2017, från <http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/reviderad-prognos-over-behovet-av-nya-bostader-till-2025.pdf>
- Chard, G., Faulkner, T., & Chugg, A. (2009). Exploring occupation and its meaning among homeless men. *British Journal of Occupational Therapy*, 72(3), 116-124.
- Collins, S. E., Jones, C. B., Hoffmann, G., Nelson, L. A., Hawes, S. M., Grazioli, V. S., & ... Clifasefi, S. L. (2016). In their own words: Content analysis of pathways to recovery among individuals with the lived experience of homelessness and alcohol use disorders. *International Journal of Drug Policy*, 2789-96. doi:10.1016/j.drugpo.2015.08.003
- Cunningham, M., & Slade, A. (2017). Exploring the lived experience of homelessness from an occupational perspective. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-14. doi:10.1080/11038128.2017.1304572

- Eklund, M., & Argentzell, E. (2016). Perception of occupational balance by people with mental illness: A new methodology. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 23(4), 304-313. doi:10.3109/11038128.2016.1143529
- Erlandsson, L., & Persson, D. (2014). *ValMO-modellen: ett redskap för aktivitetsbaserad arbetsterapi*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- FEANTSA. (u.å.). *Why do people become homeless?* Hämtad 13 februari, 2017, från <http://www.feantsa.org/en/about-us/faq>
- Finlay, L. (2004). *The practice of psychosocial occupational therapy*. (3. ed.) Cheltenham: Nelson Thornes.
- Förbundet Sveriges arbetsterapeuter (2012). *Etisk kod för arbetsterapeuter: antagen av Förbundet Sveriges Arbetsterapeuters fullmäktige 1992, reviderad 2004 och 2012*. ([5.], rev. uppl.) Nacka: Förbundet Sveriges arbetsterapeuter (FSA).
- Förbundet Sveriges arbetsterapeuter (2014). *Hälsa och aktivitet i vardagen: ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv*. Nacka: Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter (FSA).
- Grandisson, M., Mitchell-Carvalho, M., Tang, V., & Korner-Bitensky, N. (2009). Occupational therapists' perceptions of their role with people who are homeless. *The British Journal of Occupational Therapy*, 72(11), 491-498. doi:10.4276/030802209X12577616538672
- Graneheim, U., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112.
- Griner, K. (2006). Helping the homeless: an occupational therapy perspective. *Occupational Therapy in Mental Health*, 22(1), 49-61.
- Helfrich, C. A., Peters, C. Y., & Chan, D. V. (2011). Trauma symptoms of individuals with mental illness at risk for homelessness participating in a life skills intervention. *Occupational Therapy International*, 18(3), 115-123.
- Heuchemer, B., & Josephsson, S. (2006). Leaving homelessness and addiction: narratives of an occupational transition. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 13(3), 160-169.

- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Kielhofner, G. (2012). *Model of human occupation: teori och tillämpning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. (1. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Kroksmark, U. (Red.). (2014). *Hälsa och aktivitet i vardagen: ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv*. Nacka: Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter (FSA).
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Leufstadius, C., Gunnarsson, B., & Tjörnstrand, C. (2010). Teoretiska grunder inom psykosocial arbetsterapi. I M. Eklund, B. Gunnarsson & C. Leufstadius (Red.), *Aktivitet & relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering* (1. uppl., s. 217-244). Lund: Studentlitteratur.
- Länsstyrelsen Skåne. (2015). *Hemlöshet - en fråga om bostäder* (Rapport 2015:2). Hämtad 19 januari, 2017, från <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/hemloshet-en-fraga-om-bostader.pdf>
- Malmö Stad. (2016). *Hemlösheten fortsätter att öka*. Hämtad 17 januari, 2017, från <http://malmo.se/Huvudnyheter/2016-11-03-Hemlosheten-fortsatter-att-oka.html>
- Malterud, K. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning: en introduktion*. (3., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Marval, B., & Townsend, E.A. (2013). Homelessness: Enabling solutions in primary health-care occupational therapy. *Occupational Therapy Now*, 15(3), 17-19.
- Miller, A. B., & Keys, C. B. (2001). Understanding dignity in the lives of homeless persons. *American Journal of Community Psychology*, 29(2), 331-354.

- Patterson, M. L., Currie, L., Rezanoff, S., & Somers, J. M. (2015). Exiting homelessness: Perceived changes, barriers, and facilitators among formerly homeless adults with mental disorders. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 38(1), 81-87. doi:10.1037/prj0000101
- Persson, D., Erlandsson, L-K., Eklund, M., & Iwarsson, S. (2001). Value dimensions, meaning and complexity in human occupation – a tentative structure for analysis. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 8(1);7-18.
- Phillips, L. (2015). Homelessness: Perception of Causes and Solutions. *Journal of Poverty*, 19(1), 1-19. doi:10.1080/10875549.2014.951981
- Raphael-Greenfield, E. I., & Gutman, S. A. (2015). Understanding the Lived Experience of Formerly Homeless Adults as They Transition to Supportive Housing. *Occupational Therapy in Mental Health*, 31(1), 35-49. doi:10.1080/0164212X.2014.1001011
- Regeringskansliet. (2006). *FN:s konventioner om Mänskliga rättigheter*. Hämtad 15 februari, 2017, från http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/060621/9649d2011fd4f5bb858acf1419189c67/konventionstexter_pdfversion.pdf
- SFS 1974:152. *Statsskickets grunder*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad 14 februari, 2017, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152
- Socialstyrelsen. (2012). *Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2011 - omfattning och karaktär* (Artikelnr 2011-12-8). Hämtad 20 februari, 2017, från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18523/2011-12-8.pdf>
- Socialstyrelsen. (2013) *Hemlöshet bland utrikesfödda personer utan permanent uppehållstillstånd i Sverige* (Artikelnr. 2013-5-3). Hämtad 20 februari, 2017, från <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19052/2013-5-3.pdf>
- Stadnyk, R. L., Townsend, E. A., & Wilcock, A. (2014). Occupational Justice. In C. Christiansen & E.A. Townsend. (Ed.), *Introduction to occupation: the art and science of living* (pp. 307-336). (Pearson new international ed.) Harlow: Pearson Education Limited.
- Statistiska Centralbyrån. (u.å.). *Människorna i Sverige*. Hämtad 13 februari, 2017, från <http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/>

Sun, S., Irestig, R., Burström, B., Beijer, U., & Burström, K. (2012). Health-related quality of life (EQ-5D) among homeless persons compared to a general population sample in Stockholm County, 2006. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40(2), 115-125.

doi:10.1177/1403494811435493

Takahashi, L. M. (1997). The socio-spatial stigmatization of homelessness and HIV/AIDS: toward an explanation of the NIMBY syndrome. *Social Science & Medicine* (1982), 45(6), 903-914.

Thomas, Y., Gray, M., McGinty, S., & Ebringer, S. (2011). Homeless adults engagement in art: First steps towards identity, recovery and social inclusion. *Australian Occupational Therapy Journal*, 58(6), 429-436. doi:10.1111/j.1440-1630.2011.00977.x

Townsend, E.A., & Polatajko, H.J. (2013). *Enabling occupation II: advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation : 9th Canadian occupational therapy guidelines*. (2. ed.) Ottawa, Ontario: Canadian Association of Occupational Therapists.

Tryssenaar, J., Jones, E. J., & Lee, D. (1999). Occupational performance needs of a shelter population. *Canadian Journal of Occupational Therapy / Revue Canadienne D'ergothérapie*, 66(4), 188-196. doi:10.1177/000841749906600406

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Whiteford, G. (2014). Occupational Deprivation: Understanding Limited Participation. In C. Christiansen & E. A. Townsend. (Ed.), *Introduction to occupation: the art and science of living* (pp. 281-306). (Pearson new international ed.) Harlow: Pearson Education Limited.

Wilcock, A. A. (2005). Relationship of occupations to health and well-being. In C. H. Christiansen, C. M. Baum & J. Bass-Haugen (red.), *Occupational therapy: Performance, participation, and well-being* (3 uppl., s. 135-157). Thorofare, NJ: Slack Incorporated.

Wilcock, A. A. (2010). Population health: An occupational rational. In M. E. Scaffa, S. M. Reitz & M. A. Pizzi. (Ed.), *Occupational therapy in the promotion of health and wellness* (pp. 110-119). Philadelphia: F.A. Davis company.

Wilcock, A.A., & Hocking, C. (2015). *An occupational perspective of health*. (3. ed.) Thorofare, N.J.: Slack.

Williams, S., & Stickley, T. (2011). Stories from the streets: people's experiences of homelessness. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 18(5), 432-9. doi: 10.1111/j.1365-2850.2010.01676.x.

Informationsbrev

Lunds universitet

Lund 2017.01.26

Arbetsterapiprogrammet

Hej,

Vi heter Moa och Rebecca och studerar på Arbetsterapiprogrammet i Lund. Vi går sista terminen och ska nu till våren skriva vår kandidatuppsats där vi önskar fördjupa oss i hemlösa personers situation i Skåne. Syftet med vår studie är att ur ett aktivitetsperspektiv belysa behovet av aktivitet hos hemlösa personer i Skåne sett från anställdas synvinkel inom verksamheter som möter hemlösa.

En arbetsterapeut arbetar med att främja möjlighet till aktivitet och delaktighet för att du ska kunna leva ett så gott liv som möjligt utifrån din situation och dina behov. En arbetsterapeut har kunskap om aktiviteters inverkan på en människas liv. Som blivande arbetsterapeuter ser vi stora möjligheter att i framtiden kunna arbeta med målgruppen hemlösa för att påverka dessa individers livsvillkor. Vi är övertygade om att personal på verksamheter för hemlösa personer besitter viktig kunskap kring dessa människors situation och behov som hade varit en stor nytta för samhället.

I denna kandidatuppsats önskar vi studera aktivitetsbehov hos hemlösa personer i Skåne. För att undersöka detta skulle vi vara tacksamma om vi fick lov att intervjua personal som arbetar på verksamheter som möter hemlösa. Intervjun kommer att vara ca 30-45 min där den intervjuade har möjlighet att själv välja tid och plats för intervjutillfälle. Information kring deltagarnas identitet samt arbetsplats kommer att hanteras konfidentiellt. Deltagandet är frivilligt och som studiedeltagare har du rätt att avbryta din medverkan när som helst under studiens gång.

Med detta brev vill vi undersöka intresset för att medverka i vår studie. Vid visat intresse för deltagande kommer vidare information att skickas till er.

Tacksam för svar.

Hälsningar,

Moa Halling, moahalling@gmail.com tel. 0707-987818

Rebecca Isaksson, rebeccalouise-isaksson@hotmail.com tel. 0709-753367

Informationsbrev till studiedeltagare

Lunds universitet
Arbeterapiprogrammet

2017-02-22

Hej,

Tack för att Du har valt att delta i vår studie "*Hemlöshet belyst utifrån ett aktivitetsperspektiv - en intervjustudie*".

Syftet med vår studie är att ur ett aktivitetsperspektiv belysa behovet av aktivitet hos hemlösa personer i Skåne sett från anställdas synvinkel inom verksamheter som möter hemlösa.

Intervjun kommer att vara mellan 30-45 min där Du kommer att besvara ca sju st. frågor. Frågorna kommer att beröra den verksamheten Du arbetar inom samt hur Du upplever att delaktighet och engagemang i aktivitet påverkar den hemlösa personen. Med Din tillåtelse vill vi gärna spela in intervjun. Det insamlade materialet kommer att hanteras konfidentiellt så att inga verksamheter eller personer kommer att kunna identifieras. All insamlad data kommer att förvaras inlåst så att ingen obehörig kan få tillgång till den. Inspelat material kommer att raderas efter att studien är avslutad.

Vid intervjutillfället kommer vi be Dig att fylla i en samtyckesblankett där Du ger ditt godkännande för att medverka i studien. Ditt deltagande i studien är högst frivilligt och Du har rätt att när som helst under studiens gång med omedelbar verkan återta Ditt samtycke utan att behöva ange något skäl.

Vid frågor kontakta gärna oss eller vår handledare.

Moa Halling

Studerande Lunds universitet
moahalling@gmail.com

Rebecca Isaksson

Studerande Lunds universitet
rebeccalouise-isaksson@hotmail.com

Björg Thordardottir

Handledare kandidatuppsats
Leg. Arbetsterapeut
bjorg.thordardottir@med.lu.se

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Samtycke till deltagande i studien *"Hemlöshet belyst utifrån ett aktivitetsperspektiv - en intervjustudie"*.

Medgivande

Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig och muntlig information om studien och accepterar att delta. Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien.

Jag har fått information om att de uppgifter som samlas in om mig kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att min identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga.

Jag är medveten om att min medverkan är helt frivillig och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.

Ort och datum _____

Förnamn och efternamn _____

Adress _____

Telefonnummer _____

Namnteckning _____

Moa Halling, moahalling@gmail.com tel. 0707-987818

Rebecca Isaksson, rebeccalouise-isaksson@hotmail.com tel. 0709-753367

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Intervjuguide till studien *“Hemlöshet belyst utifrån ett aktivitetsperspektiv - en intervjustudie”*.

1. Vad har du för arbetslivserfarenhet av att arbeta inom en verksamhet(er) som möter hemlösa?

2. Hur arbetar er verksamhet med hemlösa personer?

3. Vilka aktiviteter erbjuds inom er verksamhet?

4. Under hur lång period brukar hemlösa personer vistas inom verksamheten?

5. Hur upplever du i stort att aktivitet påverkar deltagarna i verksamheten?

Följdfråga: Finns det några specifika aktiviteter som du anser vara extra betydelsefulla för hemlösa personer?

6. Hur tror du att aktivitet kan påverka deltagarna i ett längre perspektiv?

7. På vilket sätt upplever du att er verksamhet gör skillnad för målgruppen hemlösa personer?
